

Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 136 (14858) 1992 чылдың июль 17, пятница

Солунга ат салган тагы 2115 Чагыдар өртөз 10 ноп. Садаз өртөз 1 рубль

ШЫНЫ

ТАНКАЛАРЫ ЭЗИЛДИРИГЖЕ

САМАРА. Волга-Уралдын шериг округу Челябински-нин заводтарыче 194 танканы болгаш өске-даа 68 сая шериг техниказы эзилдире-ри биле чоруткан. Ону чорут-канында шериг кесекте-ри чүгү-дээ чидирбээн деп болур. Чүгө дээрге ол техника аймаа колдуунда 1947-1957 чылдарда бугуруп үндүрген, канчаар-даа алырга, өргини-

РОССИЯНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИЗИНГЕ ДИЛЕГ ЧАГАА

Хүндүтүлү Борис Николаевич! Сөстүң болган паралагымн хостуун боой тулар талазы-быде өчизинге чедеринге чоокшулаан болгаш кажаң-даа тур-баан халаптыг кампаныя бо дилег чагааны Силерге бижир кылдыр бистерин абадапты. Массалыг информация чепекте-ринин дугайында айтырмгы Дээди Советке июль 16-да чугаалажыр кылдыр көрдүнгөн турган, белеткеттинген док-таалдар төдөвилелдерин Ёзугаар амырга, паралагга, теле-виденинге, радиога хамаарыштыр, динлыг чүгөнни бел-леткеп турар-дыр, мынаарга ындаг кызымышка СЭКП-нин бүгү тергиделингиң үелеринде безин журналистер та-варжып көрбөз.

ла белик индирден Силернин дараазында сөстөринең база динилдир турган: «Массалыг информация чепектери чааш болуп турганда Россия дык хей чүдәлериң оскунган... Ындаг турган үелерге дээр эглиншикни болдурубас дээр менден хамааржыр бүгү-дө чүдәлериң, президент болган-чымыза кылыр апар мен».

Тыва Республиканың Дээди Советиниң Президиумунда УЛУГ БОЛГАШ НАРЫН АЖЫЛ

Июль 14-те Тыва Республиканың Дээди Советиниң Президиумунун хуралы бо-луп өрткөн. Алаа «Тыва Республикада политиктиг ре-прессияларга кагыдааныр-ны агартырыш талазы-быде хемчеглер дугайында» чуга-лашкан.

кылдыр Чаака айтымышка бээрли Тыва Республиканың Президентизинге сүмөлээ. База бир чаа чүгү болза Тывага 1930-40 чылдарда бол-гаш 1950 чылдарын эгезинде бооп турган политиктиг ре-прессияларга херестин шиптир-лел ител, чугаалажыр көөрү-лел киржин тургулаан мынагы прокуратура, суд ажылдакчы-ларының комиссия кезежге-рининиң ат-данымын чүгү аң дүргүзүндә тургускаш кирил-дериниң республика прокуро-рунга айыл чок чорт, иш-тиги херектер министрствол-рынга даскын, Кем-бүгүч чок кижилерин итүлдөл ителер-ки ишче эвес аргаланын ажы-лап тургалыг оларын кийиң бүртүзүп бугуручу чүгү турган дээрли айтыкан.

БОРИС ЕЛЬЦИННИҢ ЖУРНАЛИСТЕР-БИЛЕ БЕСЕДАЗЫ

МОСКВА, июль 15. (РОСИТА-СНТА). Бо чылдын амьдралын экижирини маанары өрте боор. «Бо чыл берге чыл болур, бүгү ийиң-лерге эч берге чыл болур» деп, Россияны Президентизи Борис Ельцин Россия-те дегенезиниң, «Известия» баа «Интервью газет» солунарына журналистери биле учуражылганына үе-нинде мелегалган.

Россияны озагай бооп турар талаарын билдирдим. Бир эвес амы үде чонуп байдал-дын бакырдыгыт хере ий-дыг шыгыш хемчеглерин хү-дөз алыр болза, чон шыда-райн барып, реформаларга, Президентизге бугурун чидирер.

ЧУРУКТА: Сүт-Хөлдө Бора-Тайга ортукма школанын башкылары. Ол-да школанн доозукчу Валентина Тоорукпаева Ондарнын уурт-каны бо школанн коллективн башкылаашкыны чаа арга-хевирдери башкылаашкыга болгаш кижизиндегиле амын-ны муракчы арга-дуржул-ганы сонугулар, кичээлдерге олуржуп, эвээр эвес ажыктыг чүдәленин шиптегиле алган-нар. Республиканын башкы-лар бидиң бедилер институту-нун белик арга-дуржулгалыг методистери баа амаа кир-ишкен.

Тыва Республиканың Чазаанда АКША СААРЫЛГАЗЫН ЭКИЖИДЕР

Бо чылдын июль он беште Тыва Республиканын Чазаа Челябински хуралы бооп, аназ хей талазын айтыр-ларны чугаалажын көргөни моон мурунда солунга дин-илдирген. Анда чугаа-лашкан айтырлар-биле белеткеттир Тыва Республиканы Президентизиниң «Тыва Республикада туду акша саарылганын чогулдуз бол дуарынын талазы-быде онза хемчеглер дугайында» бо чылдын июльда бирөөзе үн-дүрген Чарлынын канчаар күүсетинин турарынын дугай-ын чугаалажын көргөн.

Ол-ла кооператив артка хей муң ашканы Саян ылдындай барып кызы-бүрү барынар, артык кезектер, самалды артык-та зарылгаш, немде кооператив тий артык билдир-ген. Шаң-ла ындаг байдал муңициналит сазыг бугуру-лдеринде база ийерзиниң боттук фактылар-биле көргүс-көн.

ЭЖИМ

Севил Шевер-ооловна Монгуш — буниниңларнын бирөөзи. Башкылаа ажалына ол чангыс-даа чыа үзүк-дөйлинин чок 34 чыл ажалдан турары бо. Коллективни, иш-өөрү чокка чаа ону хүндүтүп аштыналганыч — несиенге үлөп тура, оон ажылы, амьдралы-чурттаг-ыны биле холбашкан чыдыг чымчак үйелелден сөстөрн чугаалап, кижилерин бижик-биленте өөрдир бунуныг херезинге моон-даа сонгаар челиншиктерин күзөң.

ажылдавайы баары менээ тудуп олурар, ак чөмчүн ар-тыкшылдым кожаларына берип олурар кижил. Оор-сук-тук берге бо үде кызымак-ла кижил, мал-мезгилни тудуп, ажыны көрүп олурар. Өг-бүлө ышыкка ыяк белеткен, ааржы, чекелети, саржаан бодунун кызыл кужу биле белеткеп чач-кыккан. Холу кургук черле ор-бас.

«Шынның» почтазындан

КАРА-КУШ

Чечен чугаа

КАЙДА ОРНУКУШКАН ИЙИК?

№ 75 «Шын» солуна Александр Монгушту «Хайдып-Угер-Даанын бөлүнгө» хамаарыштыр бидиз чүтүрүтүү сунууга...

МЕГЕЛЕНГЕННЕР БАР

Июнь 16-да үчүн «Шына» Д.С. Кудалың «Сүдүрү» үчүн дама эвес мей деп чагызганга сес бер турарын...

Бичангаш Дамайн Санчаев «Алдын Ботга» саргышак жыйылыны кийти...

СЭКП-НИ СУДАТАП ТУРАРЫНГА

В. Солонкин, 48 харам: Чугаа Конституция суу эвес, харын бээлүтү өнө...

ДУЗАЛАП КӨРҮҮҢӨР

Тыва Республиканың Чазаанга

Моон-биле бижиринис болза «Монолит» кооперативдик айма, амдыраалынын бергелеп келген-биле база моон...

СЕМИРТИГЕ КОДАННАРЫ

«Ээлээ» совхозун семиртир хонун ийн колдан кылдыр үстел Чечекма Олжай 230...

ХАМААРЫШТЫР

Бүдүрүлүшү экинселелгелдизден ийрилген бирээзден дид. Эске бадала элтепсес чорукту бистий политиктин...

Чечен чугаа

Бо бөлүлд, озан кудуктарга мунгарып, чедип чадал чорумда-ла, кара-куш талы берген...

Бо бөлүлд, озан кудуктарга мунгарып, чедип чадал чорумда-ла, кара-куш талы берген...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

Оң соонда куштар чүе каала боор, алда чок куруг эвек келген мылам. Хоочун ачып Кутулган Санжыт эртен...

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

МАРГАРЕТ ТАТУАЛЕРНИҢ МЕДЕЛЕН ВАШИНГТОН, Американын Каттышкан Штаттары Россияга 115 миллион доллар дузаламчы бер дугайында эвек...

СССР-НИН ДЕВИСЭЭРИНДЕ

СССР-нин девисээринде калды ажылдаар 40 муң бүдүрүлгелер, оон иштинде дүңгөн Совет Эвекчилеринин республикалары болуп турган күрүнелерде 4500 млндик бүдүрүлгө бүтүрүлгөттөгү деп...

ВЭВЭЭЖЭН

КМ-ХЕРЕК ҮҮЛГЕДИШКИНЕРИ КӨВҮДЭЭН УЛАН-БАТОР. Моолдук чагызган чынында күрүнө статистикалык код эргелекчилерин дыйкылыгын өзүлгө алырга, 1992 жылдык эгезинде бээр Моолга 6300 ажалы кем-херек үүлгедикширини болган Эртен чыдыын баштайгы чыгымында турганга дийээр, бо чыдын 6 айдан чыгып дугузунада чуртка кем-херек үүлгедикширини саны саны 27,2 ху эскен Намыкчаларын ачуу үч-херекти...

САРЫГ-ШАЖЫН БУЛУЗУ

Кижип экизи — хун...

ДУУНГУ ДЕГ САКТЫП КЕЛДИМ

Март 18-те «Шын» солунга үнгөн Тесе-Хаа суурда Бурятия хурээнин ажылаа...

КАНЧААР КӨРҮП ТУРГАНЫЛ?

Сарыг-шажынды эртеми интигилдин хөгжүлдөни октаргайа бүгү-ле бурдубай...

Сарыг-шажындын өөрөлөп өзүгөр алырга, интигилде туруп турар бүгү чүдүлөр...

Оон иштөөдө кижип интигилдин хөгжүлдөн база-ла ишдөө...

Чынар, кедер ужурулг кижилер дун бурр өзүл өрөр, анза угулдууштыр кижилерин...

Бо чүдүлг база бир чөкө, эртеми эмиа эрттир сайыра...

Оон иштөөдө кижип интигилдин хөгжүлдөн база-ла ишдөө...

ФЕСТИВАЛЫ! ФЕСТИВАЛЫ! ФЕСТИВАЛЫ! Поп, рок база авангард хөгжүмнерге...

Амгы үдөсө кижилерин эмиа эрттир өздөстө-биле болгаш хуусаалыг сонгугтурган тургулаа...

Чалаана хурээнин шааы-зы чорай.

АЧЫ-БУЯННЫГ КИЖИ

Хундуул Александр Чүдүлүм силерин март 18-те үнгөн «Шын» солунга акынар...

Силеригү акынар аажок бө-лүүн, аады-таны хөгүлүт, аа-сеткилдиг, эпитет-эвилең, ча-бык чүдүлөрү кижип болду...

Оон ол чагыны күтсөтпозө-не болгай мен. Шынал-ла, силерин революшючуларга са-мал керек чок деп болаар болгай...

«Кижипин боунага таварышпаша үлөөн өскө кижип болор эвэс» — деп чүтгө бар. Алы-булунга кижипти өскө чөтө чүдүлүл алган, бөдүл эскербес көтөргөчүл өл-дүр...

Вера КУЧУН.

Тывага катал ажиттыныл, ажылаап эгелен хурээлерин баштаймын. Кызмыл-даг хурээс дээрин номукчулар кончүт эки билер. Оон ажиттынганы-биле суур-уну чүрттамычарынын сонал байлаан...

МЕНГИ ДЕП ЧҮЛ?

Менги дээрге кижипин эвэ-мага-болуна менги-лаа эвэс, тайганын дашталар менги хары-лаа эвэс-тир. Кижип амтыан айнын, хүнүнү, сым-дустарынын аазагы, не чы-рнын кырынга, незинин шитин-ден болаар чалараащ, чырык өртемчөй кырынга төртүтүгөш, чырыкты көрүп, агаары тынар. Шах иччар айнын, хүнүнү, сымдустарынын биске хайыраан херел-чырым бистин үлгү мага-болуу-вэс сымна, биске энергияны туртузар. Оон сарыг-шажын номалла-ла, кижипин менгизип деп айткыл.

Вера КУЧУН.

ХУУРАКТАР ХЕРЕК

Июн 2-де үнгөн № 22 «Тыва-нын акыктары» солунда «Хуурактар база хомулаар» деп эгелде чагааны Улаан-Уд-нын (Иволга) хурээсинде өөрөлп турар. Тыванын кел-дер үдөсө бөлүгү ламалар кижилер болур хуурактар бижип турар-дыр. Бистин эг-бүлө хуурактар оларны бижээт чүдүлүгө келчөк төсүлүп тур-ар улус-тур бис. Шынал-дыр харын, Кызмыл чөтө хурээ турар ужурулг. Чалаанын хурээ тууду база шуулап туттунар болза деп болаар са-гыштан ыраваз-тыр.

ЭДЕПТИГ - АЕ ЧҮВЕ

Сөөдү үдөсө республика солундарында шажын-чуулге дугайында бижип турары чы-ка солду, номукчулар, Чо-гум бистин эг-бүлө-вэс кээ-ле турар чагылыгаавыс «Шын» боорга, силерге бижип ол-мен. Парлаар болунарара, ды-ка-ла өөрүр ийк мен. Мону ромчааш, хамарыгалга-лаа, өскө-даа кижилер харыла-ры, саналдарын бере бээр боор деп болаар-дыр мен.

ЧАРЛАЛДАР

Кызмыл хоорайнын Пушкин кудумчузуна «Долаана» деп хуу салгы ийи киоскнин эрендага дужаал турар. Магазинин адрези: Пуш-кин кудумчузу, 21. Тел. 2-47-96.

ИЮЛЬ 18-ТЕ 1-ги кезээ: «Азия төвү», «Ийги көстүүшкүн», 2-ги кезээ: «Аян-92», «Лама». Эгелээри 16.00 шак-та. 1-ги кезээ: «Интернат», 2-ги кезээ: «Био-Синтез». Эгелээри 19.00 шак-та. ИЮЛЬ 19-ТА Фестивальдин бүгү кижипчилеринин га-ла-концерти. 16.00 база 19.00 шактарда болур. Билеттерни театр-нын болгаш филармо-ниянын кассаларында садып турар. Коллек-тивтиг чагыларны 3-68-64 телефон дам-чыштыр хулээп алыр (шилчилде-биле са-нажып болур).

КИНО

ИЮЛЬ 17-ДЕ «НАПЫРАЛ»: «Футболст» 9.10, 11.00, 12.50, 14.40, 16.30, 18.20, 20.10. Вилеан: «Убьт» иль быгь убьтны» 9.40, 11.40, 13.40, 15.40, 17.40, 19.40 шак-тарда. «ВОСТОК»: «Салам, Бом-бей» (2 сериялы) 13.30, 16.00, 18.30 шактарда. Тыва Республиканын Пар-ладала болгаш информация ми-нистерствосунун киноадрези-зы Кызыл Шегинин болгаш Кравченко кудумчуу алыжы № 1.

Кызыл хоорай Красноармейская 100 Индекс 667000. РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ И С. Базар (телефон редакция) А. Ш. Дембелер (коллектор редакция) В. М. Сат К. Сат (коллектор редакция) Ш. М. Суван Н. С. Эргел. РЕДАКЦИОННЫЙ ТЕЛЕФОНАРЫ: редакция — 1-43-34; календар кижилер куурап алыр чөтө — 3-34-96; коллекторунун редакциялары — 3-33-91; — 3-34-17; карымсагалы секретары — 3-34-92; — 3-34-93; — 3-34-95.